

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 29

Заснований в 1996 році

Рівне – 2004

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.**Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 29. — Рівне: РДГУ, 2004. — 157 с.**

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:**Головний редактор:**

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний університет „Рівненський економіко-гуманітарний інститут” ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – кандидат психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів);

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №9 від 28.05.2004 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 10.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2004

необхідність розробки змісту і технології організації роботи по формуванню соціальної компетентності дошкільників. Адже призначення дошкільного віку полягає не стільки в оволодінні дитиною знаннями, скільки в становленні базових властивостей її особистості, а також соціально-психологічних особливостей в системі відношень з іншими людьми.

Формування представника певної соціальної групи передбачає його розвиток з дитинства як носія цінностей, норм, орієнтацій, настанов цієї групи, вимагає від нього вироблення важливих для життя в групі якостей і вдосконалення наявних здібностей. Соціалізація, у певному розумінні, означає формування в дошкільника типових для цієї групи, спільності властивостей, якостей, уподобань. Отже, соціалізація означає становлення дитини як члена певної соціальної групи. В ході цього процесу зростаюча особистість виробляє вміння ставати “однією з багатьох”, “своєю”, в чомусь суттєво схожою на всіх інших членів певної групи. Якщо вона дорожить своїм членством, то повинна орієнтуватись на груповий стандарт бажаної для цієї спільності поведінки і діяльності.

Проведена експериментально-дослідницька робота показала, що формування соціальної компетентності дітей успішніше проходить у спеціально створеному дорослим освітньо-виховному процесі, тобто на заняттях, в іграх, в різних видах діяльності. Неабияке значення має і особистий приклад педагога. Наші вихованці, граючись, навчаючись, спілкуючись з дорослими, вчилися жити поряд з іншими, враховуючи їх інтереси, правила і норми поведінки в суспільстві, тобто ставали соціально компетентними. Отже, щоб ввести дитину в складний світ людських взаємин, необхідна допомога дорослого.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К.: Ред. ж-лу “Дошкільне виховання”, 1998. – 62с.
2. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні / Наук. ред. О.Л.Кононко. – К., 2003. – 243 с.
3. Кононко О.Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві). – К.: Освіта, 1998. – 255с.
4. Поніманська Т.І. Виховання як чинник соціалізації особистості дитини в гуманістичній педагогіці і психології // Особистість і трансформаційні процеси у суспільстві. Психолого-педагогічні проблеми сучасної освіти. Частина 3. – Харків, 1999. – С. 133-136.
5. Поніманська Т.І. Формування соціальної компетентності дитини // Нова педагогічна думка. – 1998. – № 2. – С.14-19.
6. Козлова С.А. Теория и методика ознакомления дошкольников с социальной действительностью. – М., 1998. – 245с.

Резюме. *Статья посвящена анализу особенностей формирования социальной компетентности детей дошкольного возраста. Проблема социальной компетентности дошкольников – одна из наиболее актуальных. Решение ее, с одной стороны, поможет осуществить системный, целостный подход к развитию ребенка, с другой – соотносить это развитие с жизнью.*

Ключевые слова: *социализация, социальная компетентность, социальный опыт.*

Summary. *Article is devoted to the analysis of the peculiarities of the formation of the social competency of the children of pre-school age. The problem of social competency of pre-school children is one of self-urgent. Deciding of her, on the one hand, will help to carry out system, integral approach to the development of child, and with other - to relate this development with life.*

Key words: *socialization, social competency, social experience.*

Одержано редакцією 29.04.2004.

УДК: 373.2

О.А.КОЗЛЮК

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ СПІЛКУВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Резюме. *Стаття присвячена актуальній проблемі в рамках гуманізації навчально-виховного процесу. Зроблена спроба розкрити педагогічні умови формування гуманістичної спрямованості спілкування дітей старшого дошкільного віку.*

Ключові слова: *гуманістична спрямованість спілкування, педагогічні умови, кодекс спілкування, методи і прийоми формування гуманістичної спрямованості спілкування.*

Постановка проблеми. З появою суспільства виникла необхідність вивчення спілкування. Надзвичайно важливою проблема спілкування є саме в дошкільному віці, коли закладаються основи майбутньої особистості, взаємини між людьми, правила спілкування тощо. У зв'язку із зміною виховної парадигми і виховних ідеалів на перший план починають виходити гуманістичні ідеали й орієнтири, які в першу чергу пронизані глибокою повагою до особистості кожної дитини, визнанням її неповторності.

Саме у зв'язку із такими перетвореннями виникає можливість вивчення міжособистісного спілкування на основі гуманних відносин дітей дошкільного віку.

Аналіз сучасних досліджень. На сучасному етапі проблема формування гуманістичної спрямованості спілкування займає пограничне місце між загальною і соціальною психологією, соціологією, педагогікою (зокрема, дошкільною), етикою, що і зумовлює її комплексну розробку в різних напрямках. Зокрема, відомий ряд досліджень, присвячених різним аспектам спілкування.

Теоретичне підґрунтя нашого дослідження складають роботи Л.С.Виготського, О.В.Запорожця, які вважають, що старший дошкільний вік характеризується як сенситивний період засвоєння “соціального наслідування” норм і правил поведінки [10]. По мірі засвоєння правил діти починають керуватися ними в процесі діяльності і у взаєминах з однолітками, співвідносити факти поведінки в процесі спілкування із засвоєними правилами. Таким чином, втрата можливостей сенситивного періоду для формування гуманних почуттів старших дошкільників, не дозволить зробити цей процес більш успішним, і компенсувати цей брак у майбутньому дуже важко, інколи неможливо.

У своєму дослідженні ми також спиралися на роботи психологів Б.Ф.Ломова, О.О.Леонтьєва, А.Г.Рузької, М.І.Лісіної та інших, які вивчали різноманітні психологічні аспекти спілкування. Питання становлення спілкування в групі однолітків у дошкільній педагогіці розглядалися у контексті досліджень процесів формування гуманної поведінки і гуманних взаємин (В.К.Котирло, В.Г.Нечасва, А.М.Виноградова, Ю.О.Приходько, Т.І.Поніманська), культури спілкування (Г.П.Лаврентьєва, О.Ю.Яницька), культури поведінки (Т.В.Антонова, С.В.Петеріна, Г.Годіна) [1; 3; 6; 9; 10; 11].

Численні дослідження з проблеми спілкування дають підстави зробити висновок про однаковість науковців у думці про те, що спілкування має універсальне значення у формуванні та розвитку особистості дитини. Спілкування є основним каналом і чинником впливу на особистість дитини-дошкільника, розвитку в неї моральних почуттів, переконань, формування моральної поведінки. Потреба дитини в спілкуванні тісно пов’язана з потребою у взаєморозумінні, в емоційному співпереживанні.

Проте, на думку І.Д.Беха, не всяке спілкування може сприяти досягненню виховних цілей, в даному випадку гуманістичної спрямованості спілкування [2].

Психологічно повноцінним спілкування стає лише за таких умов:

- 1) взаємодії партнерів “на рівних” (рівність сутнісних позицій учасників спілкування, або суб’єкт-суб’єктні відносини), коли постійно робиться поправка на своєрідність один одного і не дозволяється зачіпати гідність один одного;
- 2) довірливої взаємної відкритості обох сторін;
- 3) відсутності оцінного “вимірювального” ставлення до будь-яких сторін індивідуальності кожного; взаємного прийняття один одного як неповторних і цінних особистостей.

Проблема вивчення процесу спілкування у дітей дошкільного віку в педагогіці пов’язана також з питанням морального виховання дітей. Так, Г.П.Лаврентьєва розглядає культуру спілкування з позиції мовленнєвого етикету – це виконання дитиною норм і правил спілкування, заснованих на повазі до людей, ввічливій поведінці. Великого значення вона надає розвитку у дитини емоційної сфери. Щоб спілкування відбулося, – вказує автор, – необхідно навчити дитину підмічати настрій, емоційний стан людини. Лише за таких умов можливе формування гуманістичної спрямованості спілкування. Вона пропонує використовувати такі засоби, як читання художньої літератури, ігри-драматизації, ляльковий театр, театралізовану діяльність, інсценування ситуацій з власного життя [6].

Метою нашої статті є розкриття педагогічних умов формування гуманістичної спрямованості спілкування у старших дошкільників.

На нашу думку, найбільш сприятливим для формування гуманістичної спрямованості спілкування може бути саме старший дошкільний вік. На вказаному віковому етапі діти починають розуміти своє місце у найближчому соціумі (сім’я, група дошкільного закладу), встановлювати значущі соціальні контакти з однолітками та дорослими. У результаті цілеспрямованого педагогічного впливу вони одержали вже певні етичні, моральні знання, на основі яких і можливе формування гуманістичної спрямованості спілкування.

Проведений нами аналіз практики виховної роботи і дані констатуючого етапу експерименту засвідчують, що в групах старших дошкільників дитячих садків не завжди переважають дійсно гуманні взаємини. У 17 % ситуацій, що спостерігалися нами, зафіксовані прояви підвищеної конфліктності, грубості, відсутності поваги дітей один до одного. У більшості випадків це залежить від невмілого керівництва з боку вихователя, незнання особливостей дітей, невміння правильно підбирати ефективні методи і прийоми роботи тощо. Думка багатьох вихователів про те, що гуманістична спрямованість спілкування (доброзичливе відношення один до одного, вміння вислухати співбесідника, не перебивати його) має виникнути сама по собі, на жаль, є хибною. Лише під умілим керівництвом педагогів це стає можливим. У цьому аспекті ми погоджуємося з думкою В.О.Сухомлинського про те, що введення дитини в складний світ людських взаємин є одним із важливих завдань виховання особистості дитини дошкільного віку. Дітей потрібно вчити жити серед людей, формуючи у них певні психологічні якості, а також навички спілкування. Спілкуватись потрібно вміти. І потрібно цьому вчитись. Саме тому у формуванні гуманістичної спрямованості спілкування велика роль належить умілому педагогічному керівництву з боку вихователя. Досить важливо в процесі спілкування дітей допомагати їм встановлювати контакти з однолітками: вміння без сварок і криків домовлятися, ввічливо звертатися з проханнями; якщо

необхідно поступатися і чекати; ділитися іграшками, спокійно розмовляти, не порушувати хід гри гучним втручанням. Старший дошкільник повинен уміти виявляти до своїх товаришів уважність, ввічливість і турботливість (дякувати за отриману допомогу, вибачатись тощо).

Керуючись результатами спостережень за організацією навчально-виховного процесу в старшій групі дитячого садка, ми можемо вже на етапі констатуючого експерименту виділити ряд педагогічних умов, від яких залежить формування гуманістичної спрямованості спілкування старших дошкільників.

До таких умов ми відносимо:

- 1) необхідність створення нового “кодексу” спілкування, який буде визначати основні напрямки, правила, можливості спілкування дорослих і дітей і дітей між собою. Цей кодекс має засновуватись на повазі до особистості дитини і вмінні спілкуватись;
- 2) створення належної атмосфери довіри, щирості, людяності, можливості висловити свої думки, тобто створення особистісно-орієнтованої моделі спілкування. Необхідно так змінити обстановку в дитячому садку, щоб максимально наблизити умови в ньому до домашніх;
- 3) вмиле керівництво спільною діяльністю дітей (грою, працею, навчанням, власне спілкуванням) дітей, в якій дитина вчить налагоджувати стосунки між собою, враховувати інтереси інших людей тощо;
- 4) пошук ефективних методів і прийомів формування гуманістичної спрямованості спілкування.

Більш детально зупинимося на останній умові, оскільки, на нашу думку, саме це викликає найбільше труднощів у роботі вихователя. На нашу думку, це може бути система занять на морально-етичну тематику під загальною назвою “Введення у світ спілкування”, на яких дітей вчать продуктивним і рецептивним умінням міжособистісного спілкування. Основні завдання цих занять – допомогти дітям у встановленні контактів один з одним, створити атмосферу доброзичливості, взаємодопомоги і любові, дати елементарні уявлення про культуру спілкування тощо. Це можуть бути заняття на такі теми, як-от: “Для чого люди спілкуються?”, “Словесні форми спілкування”, “Руки і жести у спілкуванні”, “Роль інтонації у спілкуванні”, “Школа ввічливості” тощо.

У зміст цих занять може бути включена:

- система дидактичних засобів, яка включає зміцнення особистісних відносин між дітьми й перенос їх на інших дітей;
- ігрові вправи, які використовуються також і в психокорекційній роботі (“Назви себе” – діти вчаться представляти себе колективу однолітків; “Поклич лагідно” або “Скажи лагідно” – метою даних вправ є виховання позитивного відношення дітей один до одного тощо);
- програвання певних ситуацій. Цей прийом дозволить дітям не просто розмірковувати, про ту чи іншу проблему, а й емоційно її переживати, його доречно використовувати після читання і обговорення художніх творів, ситуацій із життя дітей (“Через дзеркало”, “Ранкові привітання”, “Втіш малюка” тощо);
- вправи, спрямовані на регуляцію мовного дихання – “Загаси свічку”; на регуляцію інтонації – “Скажи по-різному”; на удосконалення дикції; на стримування своїх бажань;
- малювання на теми: “Моя сім’я”, “Автопортрет”;
- слухання заспокійливої музики, що використовується для релаксації (розслаблення);
- бесіди (переважно на морально-етичні теми “У Країні ображених речей”, “У Країні Ввічливості” тощо);
- спілкування з малюками, що сприяє вихованню чуйності і доброзичливості. Старші діти, як правило, ставляться до малюків з більшою симпатією, виявляючи чуйність і доброзичливість. Вони можуть організовувати ігри з малюками, вирішувати суперечки, що виникають між ними, вислухати скарги;
- ігри, спрямовані на виховання гуманних почуттів у дітей, на створення сприятливого психологічного мікроклімату в групі (наприклад, “Подаруй серце” та ін.);
- читання і обговорення літературних творів (віршів, оповідань, казок), які дозволяють впливати на свідомість, почуття і волю дітей.

Використання цих методів і прийомів у повсякденній роботі з дітьми дозволить активізувати процес формування гуманістичної спрямованості спілкування і зробити його більш ефективним.

Висновки. Таким чином, у старшому дошкільному віці є всі задатки для виховання початків гуманізму. Це завдання є одним із основних у дошкільних закладах. Однією із складових цього завдання є формування гуманістичної спрямованості спілкування у старших дошкільників,

Головна роль у формуванні гуманістичної спрямованості належить вихователю, який користується великим авторитетом у дітей.

Формування гуманістичної спрямованості спілкування у дітей старшого дошкільного віку з однолітками можливе за умов дотримання педагогом вищезазначених вимог, коли організація цього процесу буде здійснюватись на науковій основі. Для цього необхідно дати відповідні методичні розробки для вихователів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова Т.В., Година Г.Н. Воспитание культуры поведения и положительных взаимоотношений // Воспитание и обучение детей 6-го года жизни / Под ред. Л.А.Парамоновой, О.С.Ушаковой. – М.: Просвещение, 1987.
2. Бех І.Д. Комунікативна компетентність педагога в оптимізації виховного процесу // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: Збірник наукових праць. – Київ, 2002. – Кн.1. – С. 6-11.

3. Воспитание гуманных чувств у детей / Под ред. Л.Н.Проколиенко, В.К.Котырло. – К.: Рад. школа, 1987. – 174 с.
4. Воспитание нравственных чувств у старших дошкольников / Под ред. А.М.Виноградовой. – М.: Просвещение, 1980. – 111 с.
5. Иванникова Г. Воспитание культуры поведения // Дошкольное воспитание. – 1990. – № 11. – С.23-25.
6. Лаврентьева Г.П. Культура общения дошкольников. – К.: Рад. школа, 1984. – 128 с.
7. Ломов Б.Ф. Общение как проблема общей психологии // Методологические проблемы социальной психологии. – М.: Просвещение, 1975. – С. 124-135.
8. Общение и его влияние на развитие психики дошкольника / Под ред. М.И.Лисиной. – М.: Педагогика, 1974. – 123с.
9. Поніманська Т.І. Гуманність: ціннісний аспект. Сучасні підходи до гуманістичного виховання дошкільнят // Дошкільнє виховання. – 2002. – № 4. – С. 3-5.
10. Развитие социальных эмоций у детей старшего дошкольного возраста / Под ред. А.В.Запорожца, Я.З.Неверович. – М.: Педагогика, 1986. – 318 с.
11. Яницька О.Ю. Зміст і структура культури спілкування дітей // Оновлення змісту методів дошкільної освіти в Україні. Наукові записки Рівненського державного педінституту. Випуск 5. – Рівне: РДПІ, 1999. – С. 79-84.

Резюме. Стаття посвячена актуальній проблемі в рамках гуманізації учебно-воспитательного процесу. Сделана попытка раскрыть педагогические условия формирования гуманистической направленности общения детей старшего дошкольного возраста.

Ключевые слова: гуманистическая направленность общения, педагогические условия, кодекс общения, методы и приемы формирования гуманистической направленности общения.

Summary. The article is devoted to topical problem in the context of humanization educative-educational process. It is made attempt to disclose the pedagogical conditions of the formation of humanistic direction of the communication of the children of elder pre-school age.

Key words: humanistic direction of communication, pedagogical conditions, the code of communication, the methods of forming the humanistic direction of communication.

Одержано редакцією 3.05.2004.

УДК: 37.034

О.І.КОСАРЄВА

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ МОДЕЛІ ВИВЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ БАТЬКІВ І ДІТЕЙ

Резюме. В статті розглядаються найбільш відомі погляди представників різних психологічних шкіл на причини виникнення конфліктів між батьками та їх дітьми. Описано моделі роботи з батьками, що відрізняються постановкою цілей і завдань.

Ключові слова: взаємодія дорослого з дитиною, групові методи роботи, психологічний підхід.

Постановка проблеми. Взаємодія дитини з батьками є першим досвідом взаємодії з навколишнім світом. Цей досвід закріплюється і формує визначені моделі поведінки з іншими людьми, що передаються з покоління в покоління. У кожному суспільстві складається визначена культура взаємин і взаємодії між батьками і дітьми, виникають соціальні стереотипи, визначені установки і погляди на виховання в сім'ї. Цивілізованість суспільства визначається не тільки ставленням до жінок, але і ставленням до дітей.

У другій половині ХХ століття в західній психології відбулося значне збільшення досліджень, присвячених проблемам виховання й розвитку дитини в сім'ї. Серед причин звернення до цієї теми виділяють розвиток демократичних відносин у суспільстві, проникнення ідей рівноправності в систему сімейних стосунків. На думку Р. Дрейкуса, батьки, що продовжують говорити з дітьми з позиції влади і переваги, не усвідомлюють того, що діти слухають їх із позиції рівності. З цієї причини авторитарні методи виховання є малоефективними.

Зростання інтересу до проблем сімейного виховання в нашій країні обумовлене новими соціально-економічними умовами. Зміна ідеологічних орієнтирів чи повна їх відсутність створюють труднощі, з якими змушені зустрічатися сучасні батьки. Разом з тим сучасна демократизація суспільних інститутів не могла не торкнутися і сімейних відносин.

Мета нашої статті – дослідити та охарактеризувати різні психолого-педагогічні моделі вивчення взаємодії батьків і дітей дошкільного віку.

Традиційно психологічна допомога сім'ї реалізується в рамках індивідуальної психологічної консультації. Нові умови вимагають нових підходів і методів роботи психолога з сім'єю, у тому числі групових методів роботи з батьками, що останнім часом завойовують все більшу популярність. Більшість батьків усвідомлюють недоліки свого виховання, але їм не завжди вистачає елементарної психологічної освіченості, щоб вирішити свої проблеми. Аналіз сімейних ситуацій у групі допомагає батькам глянути на себе зі сторони, "очима інших", і тим самим ніби об'єктивувати власну поведінку. Батьки починають краще розуміти власні стереотипи виховання, що є не результатом усвідомленого вибору вихователя, а передаються або "по спадковості" від своїх батьків, або є

ЗМІСТ

Вітаємо ювіляра	3
1. Бозуш А.М. Проблеми сімейного виховання дітей у спадщині В.О.Сухомлинського.....	4
2. Кононко О.Л. Самосвідомість у житті дошкільника.....	6
3. Борисова З.Н. Виховні цінності у формуванні особистості дитини в педагогічній системі А.С.Макаренка.....	11
4. Золотухіна С.Т. Освоєння історико-педагогічного досвіду як умова формування професійної компетентності сучасного вчителя.....	13
5. Поніманська Т.І. Особистісні пріоритети гуманістичного виховання.....	19
6. Дичківська І.М. Підготовка вихователя як суб'єкта інноваційної педагогічної діяльності в контексті сучасних тенденцій розвитку освіти.....	24
7. Бєленька Г.В. Основні етапи формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку.....	31
8. Пальчевський С.С. Глобалізація як принцип соціалізації дітей дошкільного віку.....	35
9. Карпенчук С.Г. Функція педагогічної технології – системотвірна.....	40
10. Машикіна Л.А. Формування професійної компетентності студентів в процесі педагогічної практики.....	43
11. Розальська Н.В. Деякі аспекти організації та проведення педагогічної практики майбутніх гувернерів у ВУЗі.....	48
12. Ніколайчук Г.І. Підвищення ефективності мовленнєвого розвитку дошкільників.....	51
13. Леценко Г.П. Наступність у формуванні діалогічної компетенції дітей дошкільного віку та учнів початкових класів і основної школи.....	54
14. Степанова О.І. Активізація методів роботи з розвитку мовлення дошкільників.....	58
15. Трусова О.Л. Декоративне мистецтво як засіб формування цілісної естетичної культури.....	61
16. Горопаха Н.М. Формування у дітей старшого дошкільного віку вмінь навчального співробітництва з педагогом та однолітками.....	65
17. Машиовець М.А. Актуальність проблеми формування уявлень про сім'ю у дітей дошкільного віку.....	69
18. Богініч О.Л. Готовність батьків до народження дітей.....	75
19. Маліновська Н.В. С.Ф.Русова: концепція мовної освіти і мовленнєвого розвитку дітей.....	79
20. Борова В.Є. Коригування звукової культури мовлення дошкільників у програмно-методичних документах.....	81
21. Самсонюк Н.Ф. Гуманна сім'я – основа самоствердження дошкільника.....	86
22. Сварковська Л.А. Дослідження фізичної готовності до школи дітей 6 років.....	90
23. Литвиненко С.А. Діагностика готовності майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності.....	92
24. Загородня Л.П., Матвієнко З.Е. Підготовка майбутніх вихователів до реалізації завдань екологічного виховання дошкільників з урахуванням екологічних особливостей регіону.....	96
25. Зданевич Л.В. Комплексне дослідження процесу адаптації студентів-першокурсників до умов життєдіяльності.....	100
26. Гордій Н.М. Проблема розумового виховання дітей в сім'ї у вітчизняній періодичній пресі (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.).....	104
27. Фасолько Т.С. Відповідальна поведінка як складова соціальної компетентності дошкільника.....	109
28. Янцур Л.А. Індивідуальні відмінності в розвитку інтересу до зображувальної діяльності у старших дошкільників на заняттях.....	112
29. Дронова О.О. Образотворча діяльність дошкільників у контексті гуманістичної концепції освіти.....	117
30. Меналюк Г.Ф. Шляхи забезпечення логіко-математичної компетентності старших дошкільників.....	121
31. Бєлова С.А. Комплексне навчання в теорії і практиці педагогів Бременської школи 20-х років ХХ століття.....	124
32. Марчук Г.В. Соціальна компетентність дошкільника у структурі особистості.....	127
33. Козлюк О.А. Педагогічні умови формування гуманістичної спрямованості спілкування дітей старшого дошкільного віку.....	130
34. Косарєва О.І. Психолого-педагогічні моделі вивчення взаємодії батьків і дітей.....	133
35. Глінчук Ю.О. Виховання дітей у кардіоревматологічних санаторіях України.....	137
36. Герасимчук Ю.О. Педагогічні засоби формування професійно-пізнавальних інтересів у ВУЗі.....	140
37. Врочинська Л.І. Народна казка як засіб виховання гуманної поведінки у старших дошкільників.....	142
38. Федорова Н.В. Діалогічні засади організації гуманістично орієнтованої педагогічної взаємодії.....	145
39. Онищук І.А. Психолого-педагогічний аспект проблеми інтересу до мистецької діяльності у дітей старшого дошкільного віку.....	148
40. Кравець Л.М. Моделювання процесу розвитку педагогічної рефлексії майбутнього вчителя.....	150
Відомості про авторів.....	153

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
зкладах освіти

Збірник наукових праць

НАУКОВІ ЗАПИСКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 29

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Редактори збірника Дичківська І.М., Степанова О.І.

Технічний редактор Курченко Н.Б.

Комп'ютерна верстка Хомяк О.Л.

Здано до набору 17.05.2004 р. Підписано до друку 28.05.2004 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 23,48. Обл. вид. арк. 23,83. Замовлення № 33/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки (к. 98,
тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі

Рівненського державного гуманітарного університету

33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 29. — Рівне: РДГУ, 2004. — 157 с.**

ISBN 966 — 7281 — 07 — 10.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20